

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Energetická politika a legislativa

Energetická politika a legislativa EU

XEM

Autor: Ing. Jaroslav Škrabal, Ph.D.

31. 10. 2023; 7.11. 2023

Olomouc

Energetická politika a legislativa

- Základy evropské integrace spočívají **na spolupráci v energetické politice**, přesto však o jednotné energetické politice dodnes nemůže být řeč.

Energetická politika a legislativa

- **Především nás zajímají oblasti:**
 - tepelné ochrany budovy;
 - osvětlení;
 - řízení vlhkosti;
 - akustika.

Energetická politika a legislativa

- **Lisabonská smlouva** a dění posledních let nicméně výrazně změnily dosavadní postavení této politiky.
- K výzvám, jimž EU čelí v **oblasti energetiky**, patří:
 - rostoucí závislost na dovozu, nízká míra diverzifikace zdrojů a cest, vysoké a kolísavé ceny energie, rostoucí celosvětová poptávka po energii, bezpečnostní rizika postihující producentské a tranzitní země, rostoucí hrozby související se změnou klimatu, dekarbonizace, pomalý pokrok v oblasti energetické účinnosti, výzvy spojené s rostoucím podílem obnovitelných zdrojů energie a potřeba větší transparentnosti, integrace a propojenosti energetických trhů.

Energetická politika a legislativa

- Vlastní jádro energetické politiky EU tvoří různá opatření zaměřená na vytvoření integrovaného trhu s energií, zabezpečení dodávek energie a udržitelnost odvětví energetiky.

Energetická politika a legislativa

- V současné době Unie v oblasti energetiky řeší **5 zásadních tematických oblastí**:
 - 1) Bezpečnost, solidarita a důvěra (diverzifikace zdrojů, zajištění energetické bezpečnosti);
 - 2) Plně integrovaný vnitřní trh s energií;
 - 3) Energetická účinnost;
 - 4) Boj proti změně klimatu – dekarbonizace ekonomiky (EU ETS, nízkoemisní mobilita, podpora obnovitelných zdrojů);
 - 5) Výzkum, inovace a konkurenceschopnost (inovace zejména čistých energetických technologií).

Energetická politika a legislativa

- **Energetika EU v číslech:**

- EU dováží více než 2/3 ropných produktů a 26 % plynu ze zemí mimo Unii;
- EU odebírá přibližně 30 % veškerých svých spotřebovaných ropných produktů a plynu od Ruska;
- šest členských států je při dovozu plynu zcela závislých na jediném externím dodavateli;

Energetická politika a legislativa

- **Energetika EU v číslech:**

- 75 % obytných budov v EU nesplňuje podmínky energetické účinnosti;
- energetická spotřeba v EU klesla mezi lety 2005-2017 o 5,9 %;
- doprava z 94 % závisí na ropných produktech;
- velkoobchodní ceny jsou v případě elektřiny o 30 % a v případě plynu o více než 100 % vyšší než v USA.

Energetická politika a legislativa

- **Základy Evropské unie leží na spojení tří významných organizací**
 - Evropského společenství uhlí a ocele,
 - Evropského společenství pro atomovou energii a
 - Evropského hospodářského společenství.

Energetická politika a legislativa

- Dvě z těchto organizací měly co dočinění s energetickou politikou, bez nadsázky lze tedy tvrdit, že za **zrodem evropské integrace stála spolupráce v oblasti energetiky a energetických zdrojů.**
- Společný dohled nad uhlím znamenal v poválečné Evropě jistotu pro mír, později se do společné právní úpravy přidalo jádro.
- Tyto instituce ještě nepředstavovaly základ pro společnou energetickou politiku.

Energetická politika a legislativa

- K té se přihlásili v roce 1986 ministři Společenství v rezoluci, která stanovila obecné cíle energetické politiky do roku 1995.
- **Bílou knihu** o energetické politice, která za hlavní cíle považuje konkurenceschopnost, spolehlivost dodávek a ochranu životního prostředí, vydala Evropská komise až v prosinci 1995.
- Ústředním faktorem zde byla **integrace trhu**.

Energetická politika a legislativa

- Dalším impulsem pro sjednocování energetické politiky byla Evropskou komisí v roce 2006 předložená **Zelená kniha**, která si za cíl klade udržitelnost, konkurenceschopnost a zabezpečení dodávek.
- Komise ji dvakrát přezkoumala v „balíčcích“ z let **2007** a **2008**.

Energetická politika a legislativa

- Evropská rada pak přijala v březnu 2007 **Akční plán pro energetickou politiku** a Evropská komise od září 2007 předkládá konkrétní návrhy legislativy.
- Zásadními legislativními „balíčky“ jsou tzv. **3.liberalizační balíček a klimaticko-energetický balíček**, které obsahují soubor předpisů a nástrojů, jak cílů dosáhnout.

Energetická politika a legislativa

- Zásadní je přijetí pravidel členskými státy, jelikož v řadě zemí není implementován ani tzv. „**druhý balíček**“.
- Evropskou unii v budoucnosti čeká další „balíček“, který zavede jednotné uspořádání vztahů mezi **výrobou a přenosem energií**, tzv. **vlastnický unbundling**, bude-li chtít vyšší konkurenci na vnitřním trhu s energiemi a jejich nižší ceny.

Energetická politika a legislativa

- S přijetím **Lisabonské smlouvy** získává energetická politika poprvé zakotvení ve smlouvě.
- Konkrétně **čl. 194** udává za cíl členských států zajistit fungování trhu s energií, zajistit bezpečnost dodávek energie v Unii, podporovat energetickou účinnost a úspory energie jakož i rozvoj nových a obnovitelných zdrojů a podporovat propojení energetických sítí.
- S Lisabonskou smlouvou pod Evropskou unii přechází také oblast jaderné energetiky, kterou pokrývala Smlouva Euratom.

Energetická politika a legislativa

- **Energetika ve Strategii Evropa 2020**

- Energetika hraje důležitou roli také v evropské hospodářské strategii Evropa 2020, v rámci které členské státy plní závazně cíl v dosažení podílu obnovitelných zdrojů energie na svém energetickém mixu a nezávazně v oblasti zvyšování energetické účinnosti.
- Energetické cíle jsou úzce provázány s klimatickou politikou a závazkem Unie snižovat emise.

Energetická politika a legislativa

- **Energetika ve Strategii Evropa 2020**

- V rámci strategie Evropa 2020 je daný indikativní cíl pro zvýšení energetické účinnosti na unijní úrovni o **20 %**.
- Vláda přesto v tuto chvíli nestanoví kvantitativně určený cíl v oblasti energetické účinnosti, a to z toho důvodu, že nejprve hodlá detailně a realisticky analyzovat možnosti národního hospodářství z hlediska dlouhodobé udržitelnosti jeho konkurenceschopnosti.

Energetická politika a legislativa

- **Energetika ve Strategii Evropa 2020**

- Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů navrhuje cíl podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie ve výši 13,5 % a splnění cíle podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě v dopravě ve výši 10,8 %.
- Tyto cíle budou vyhodnocovány s tím, že mohou být modifikovány.
- Minimální cíle jsou ty určené směrnicí 2009/28/ES.

Energetická politika a legislativa

- **Energetická strategie 2030**

- Energetická strategie 2030, přijatá v říjnu 2014, stanovila konkrétní cíle v oblasti energetiky a ochrany klimatu.
- Strategie stanovila snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 nejméně o 40 % v porovnání s úrovněmi roku 1990, energie z obnovitelných zdrojů by měla tvořit alespoň 27 % spotřeby, energetická účinnost by se na úrovni EU jako celku měla zvýšit nejméně o 27 % a navíc by mělo do roku 2020 dojít k 10% propojení přenosových soustav (navýšenému o dalších 5 procentních bodů do roku 2030).

Energetická politika a legislativa

- **Energetická strategie 2030**
 - Energetická strategie 2030 definovala i kvalitativní cíle, mezi které patří reforma systému EU pro obchodování s tzv. emisními povolenkami nebo nový rámec pro podávání zpráv členskými státy.

Energetická politika a legislativa

- **Energetická unie**

- V únoru 2015 přijala Evropská komise balíček opatření pro energetickou unii, která má zajistit cenově dostupnou, bezpečnou a udržitelnou energii pro evropské občany.
- Dne 25. února 2015 byla zveřejněna Rámcová strategie k vytvoření energetické unie, která si klade za cíl zajištění bezpečných dodávek energie, udržitelnost a konkurenceschopnost vnitřního trhu s energií.

Energetická politika a legislativa

- Energetická unie

– *Navrhuje opatření v pěti hlavních oblastech:*

- energetická bezpečnost
- dotvoření vnitřního trhu s energií
- energetická účinnost
- dekarbonizace
- výzkum, inovace a konkurenceschopnost.

Energetická politika a legislativa

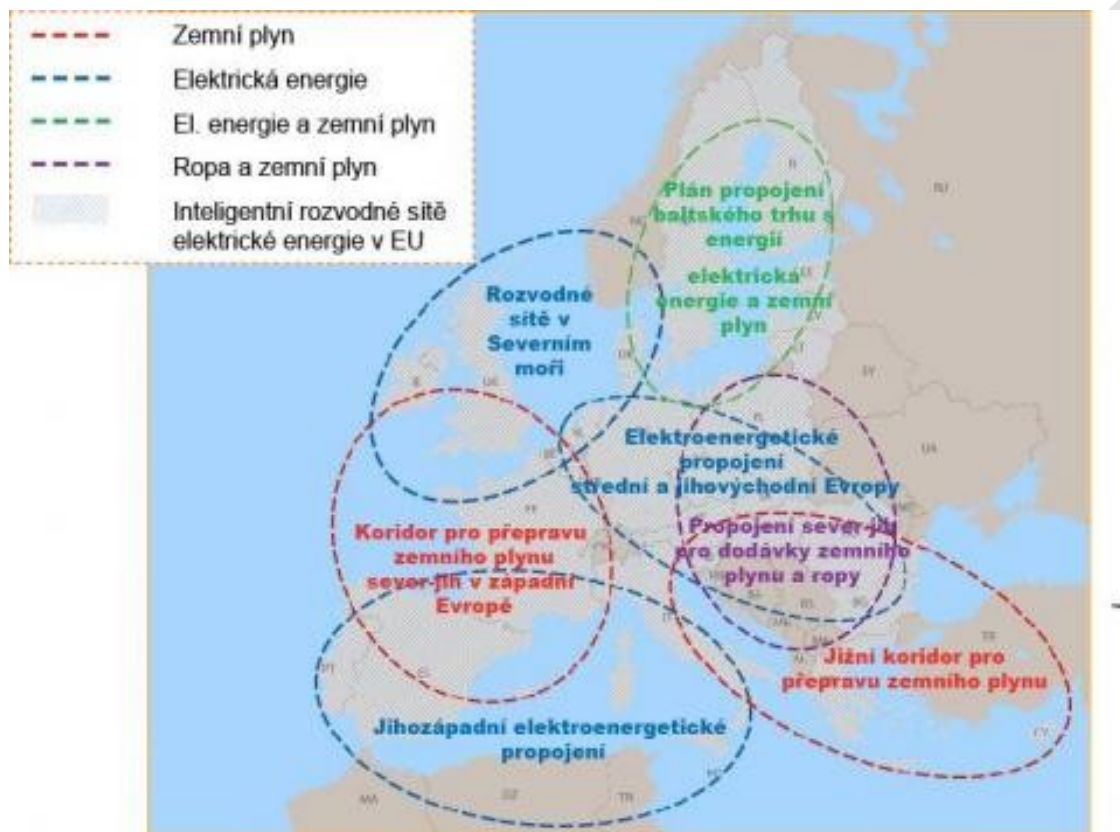
- **Transevropské sítě pro energetiku (TEN-E)**
 - Z primárního práva EU (články 170-172 SFEU) vyplývá úkol propojovat evropské regiony za účelem budování vnitřního trhu, růstu zaměstnanosti a udržitelný rozvoj.
 - V oblasti energetiky jsou tyto Transevropské sítě rozčleněny do devíti hlavních směrů, které se soustředí na propojení izolovaných regionů s celoevropskými trhy s plynem, ropu a elektřinou.

Energetická politika a legislativa

- **Transevropské sítě pro energetiku (TEN-E)**
 - Realizace projektů v rámci TEN-E je financována z části Evropskou unií a z části zainteresovanými členskými státy.
 - Pro tento účel zřídila EU v roce 2013 Nástroj pro propojení Evropy (CEF), který má rozpočet 30,4 miliardy eur do roku 2020, z čehož je pro energetiku vyčleněno 5,35 miliard eur.
 - Na financování v rámci tohoto nástroje mají šanci dosáhnout zejména projekty ze seznamu Projektů společného zájmu (PCI), sestaveného Komisí v roce 2015.

Energetická politika a legislativa

- Transevropské sítě pro energetiku (TEN-E)

Energetická politika a legislativa

- **Jaderná energetika**

- Jaderná energie byla jednou z prvních oblastí spolupráce v Evropě, již v roce **1958** bylo založeno **Evropské společenství pro atomovou energii** – Euratom, jehož cílem byla podpora mírového výzkumu a využití jaderné energie.

Energetická politika a legislativa

- **Jaderná energetika**

- Postupem času se Euratom stal důležitým prvkem pro uplatňování a kontrolu bezpečnostních standardů v jaderné energetice, které se kromě bezpečnosti samotných elektráren dotýkají také zacházení s jaderným palivem, likvidace a uložení jaderného odpadu či ochrany před radioaktivním zářením.
- Klíčovou roli v EU hraje Euratom také v oblasti výzkumu, pod jeho vedením probíhá například výzkum využití jaderné fúze a výstavba demonstračního fúzního reaktoru ITER.

Energetická politika a legislativa

- **Instituce EU a energetická politika**
 - **Evropská komise** – Generální ředitelství pro energetiku
 - **Evropský parlament** – Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE)

Energetická politika a legislativa

- **Orgány a instituce EU**
 - **Evropský parlament**
 - Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku
 - **Rada Evropské unie**
 - Doprava, telekomunikace a energetika
 - **Evropská komise**
 - Energie
 - **Evropský hospodářský a sociální výbor**
 - Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
 - **Výbor regionů**
 - Komise pro životní prostředí, změnu klimatu a energetiku (ENVE)
 - **Evropská investiční banka**
 - Evropská investiční banka a energetika

Energetická politika a legislativa

- **Orgány a instituce EU**

- **Agentury EU**

- Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER)
 - Energie z jaderné syntézy
 - Výkonná agentura pro inovace a sítě (INEA)
 - Výkonná agentura pro malé a střední podniky (EASME)
 - Zásobovací agentura Euratomu

- **Další subjekty**

- Společný podnik pro palivové články a vodík 2

Energetická politika a legislativa

- **Důležité dokumenty**

- Energetické priority pro Evropu
- Energetické projekty EU financované v rámci plánu evropské hospodářské obnovy
- Evropská strategie pro udržitelnou konkurenceschopnou a bezpečnou energii
- Na cestě k zabezpečené, udržitelné a konkurenceschopné evropské energetické síti

Energetická politika a legislativa

Energetická politika a legislativa ČR

XEM

Autor: Ing. Jaroslav Škrabal

14. 11. 2022
Olomouc

Energetická politika a legislativa

- Po roce **2004** dochází v rámci snah o rozvoj nové energetické politiky EU k poměrně dynamickému vývoji v oblasti legislativy i strategických dokumentů.
- Energetická politika je úzce propojena s dopravní politikou, politikou životního prostředí a s dalšími oblastmi politik.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Komise v březnu 2006 vydala zelenou knihu s názvem Evropská strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii a v lednu 2007 strategický balíček dokumentů s názvem Energetická politika pro Evropu.
- V něm si EU vytkla jednak ekologické cíle týkající se obnovitelných zdrojů (OZE) a omezování emisí skleníkových plynů, jednak cíl v podobě dobudování vnitřního trhu s energií.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Následovaly konkrétní balíčky legislativních návrhů v podobě tzv. třetího liberalizačního balíku (nařízení č. 713/2009, nařízení č. 714/2009, nařízení č. 715/2009, směrnice č. 2009/72 a směrnice č. 2009/73) a klimaticko-energetického balíku (směrnice č. 2009/29, rozhodnutí č. 406/2009, směrnice č. 2009/31 a směrnice č. 2009/28).

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- V listopadu 2008 následovalo vydání dalšího strategického souboru dokumentů (Druhý strategický přezkum energetiky s podtitulem „Zajistit energetickou budoucnost“).
- Důraz kladl na bezpečnost energetických dodávek, budování energetických sítí a energetickou účinnost.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- V souladu s naznačenými prioritami byly schváleny další důležité nové předpisy, např. v květnu 2010 to byly směrnice č. 2010/31 o energetické náročnosti budov a směrnice č. 2010/30 o energetických štítcích a v říjnu 2010 nařízení č. 994/2010 týkající se bezpečnosti dodávek plynu.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Následně v listopadu 2010 Komise zveřejnila další klíčový strategický dokument, kterým je strategie Energie 2020, v březnu 2011 potom přijala plán na vybudování konkurenceschopného nízkouhlíkového hospodářství do roku 2050 a v prosinci 2011 zveřejnila energetický plán do roku 2050.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- V lednu 2014 představila Komise rámec pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030.
- Jedná se o sdělení, ve kterém je stanoven rámec politiky EU v oblasti klimatu a energetiky v období 2020–2030.
- **Cílem bylo iniciovat diskusi o tom, jak v těchto politikách pokračovat po skončení rámce platného do roku 2020.**

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Rámec pro období do roku 2030 by měl EU pomoci řešit například tyto otázky:

- uskutečnění dalšího kroku ke splnění cíle, jímž je snížit emise skleníkových plynů do roku 2050 o 80–95 % oproti úrovni z roku 1990;
- vysoké ceny energie a ekonomická zranitelnost EU vůči růstu cen, především ropy a plynu, v budoucnosti;
- závislost EU na dovozu energie, často z politicky nestabilních oblastí;
- potřeba nahradit a modernizovat energetickou infrastrukturu a vytvořit stabilní regulační rámec pro potenciální investory;
- dohoda ohledně cíle snížení emisí skleníkových plynů pro rok 2030.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Z pohledu ČR představují důležitou otázku také aktivity EU v oblasti jaderné energetiky, zesílené v souvislosti s havárií JE Fukušima a postupným odstavováním jaderných elektráren v Německu (poslední jaderná elektrárna má být odpojena ze sítě v roce 2022 (v současné době se doba prodlužuje)).

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- K předmětům zájmu institucí EU náleží s ochranou životního prostředí související problematika nakládání s radioaktivním odpadem (přijetí směrnice o bezpečném nakládání s radioaktivním odpadem a použitým jaderným palivem), ale také otázka bezpečnosti jaderných elektráren v EU.
- V říjnu 2012 EK prostřednictvím sdělení zveřejnila výsledky zátěžových testů, která EK nařídila právě v souvislosti s havárií ve Fukušimě.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Testy, kterých se zúčastnily také české JE v Dukovanech a v Temelíně, konstatovaly, že většina jaderných elektráren v EU sice splňuje vysoké standardy bezpečnosti, prakticky ve všech případech ale byla současně navržena zlepšení a úpravy s cílem zvýšení bezpečnosti.
- V blízké budoucnosti se očekává ze strany EK vydání návrhu směrnice o jaderné bezpečnosti.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Důležitým tématem zůstává vytváření jednotného energetického trhu v EU a implementace legislativních opatření třetího liberalizačního balíku, v níž některé členské státy EU (na rozdíl od ČR) zaostávají.
- V této souvislosti EU nadále akcentuje témata rozvoje energetické infrastruktury v EU a tzv. inteligentních sítí.

Energetická politika a legislativa

- **Klíčové dokumenty**

- Stranou pozornosti nezůstává ani vnější dimenze energetické politiky EU, v září 2011 vydala EK sdělení týkající se dodávek energie a vnější dimenze energetické politiky EU, mj. s **cílem posílit koordinaci v oblasti spolupráce mezi EU a třetími státy, dodavatelskými, ale také spotřebitelskými a tranzitními zeměmi.**

Energetická politika a legislativa

- **System EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**
 - System EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) byl zřízen na podporu snižování emisí skleníkových plynů nákladově efektivním a ekonomicky účinným způsobem.
 - System omezuje objem skleníkových plynů, které mohou určitá průmyslová odvětví vypouštět do ovzduší.
 - Počet emisních povolenek je zastropován na určité úrovni, kterou určuje EU, a podnikům se jednotlivé povolenky přidělují nebo si je podniky kupují.

Energetická politika a legislativa

- **System EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**
 - Základním kamenem EU ETS je Směrnice 2003/87/ES, o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.
 - Směrnice byla několikrát novelizována a podobu EU ETS ve třetím obchodovacím období 2013-2020 udává Směrnice 2009/29/ES.
 - Pro čtvrté obchodovací období pro roky 2021 – 2030 došlo ke k novele směrnice č. 2018/430.

Energetická politika a legislativa

- **System EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**
 - Aktualizovaná směrnice bude implementována do českého právního řádu změnou zákona č. 383/2012 Sb.

Energetická politika a legislativa

- **System EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**
 - Pro stávající obchodovací období, které končí na konci roku 2020 je v ČR EU ETS upraveno zákonem č. 383/2012 Sb.
 - Zákon uvádí, na jaká zařízení se systém vztahuje a jaká jsou práva a povinnosti jejich provozovatelů.
 - Provozovatelé monitorují své emise, vykazují je každoročně Ministerstvu životního prostředí a vyřazují za ně povolenky. Část povolenek dostanou provozovatelé bezplatně, zbytek si mohou koupit na trhu nebo v aukci.
 - Povolenky existují a pohybují se na účtech v rejstříku povolenek.

Energetická politika a legislativa

- **System EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**
 - Speciálně vytvořený seznam zahrnuje všechna stacionární zařízení v České republice, která byla ke dni 1. července 2019 součástí Evropského systému emisního obchodování vč. aktuálních čísel povolení k emisím skleníkových plynů.
 - Jejich cena totiž vzrostla za roky 2017 a 2018 celkem pětinasobně a blíží se k rekordním 30 € za tunu vypuštěného oxidu uhličitého.
 - Cenu tlačí nahoru hlavně zmenšující se objem povolenek.

- **Zdroj:**

- <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/vnitri-trh/energetika/>
- <https://euroskop.cz/evropska-unie/cr-a-eu/clenstvi-cr-v-eu/cr-a-eu-energetika/>

DĚKUJI ZA POZORNOST